

Waarom ligt euthanasie wegens psychisch lijden zo moeilijk?

DS

© getty

Euthanasie wegens ondraaglijk psychisch lijden, waarvoor acteur Aron Wade koos, is niet altijd makkelijk uit te leggen of te accepteren. Waarom is dat zo?

Greg Van Roosbroeck, Karlien Beckers

Dinsdag 24 september 2024 om 03:00

Acteur Aron Wade (54), bekend als 'Akke' uit *W817*, en ook een 17-jarig meisje: in korte tijd beroeren verschillende euthanasie-aanvragen de gemoederen. En dan vooral door de reden: ondraaglijk psychisch lijden.

“Dat komt omdat het bij psychisch lijden niet duidelijk is dat de patiënt de dood nabij is, zoals dat voor iemand met terminale kanker wel het geval is”, zegt Freddy Mortier, filosoof en hoogleraar ethiek (UGent). “Als bij een kankerpatiënt de immuuntherapie, chemotherapie en bestralingen niet werken, zijn er geen mogelijkheden meer. Bij een patiënt met een psychiatrische aandoening kan men zich inbeelden dat het op een dag beter wordt.”

Prof. Wim Distelmans (VUB), voorzitter van de federale euthanasiecommissie, sluit zich daarbij aan. “Bij fysiek lijden kunnen we ons ergens iets voorstellen. Bij psychisch lijden is dat moeilijk, we zien het niet.” Tegelijk kunnen er volgens Distelmans toch parallellen worden getrokken. “Het gaat over de uitzichtloosheid. Ook de terminale kankerpatiënt kunnen we blijven behandelen, tot de laatste dag. Maar we kunnen hem of haar niet genezen. De vraag is of we het lijden – psychisch of fysiek – kunnen reduceren tot een niveau dat aanvaardbaar is voor de patiënt.”

Euthanasie wegens psychisch lijden kan als de persoon wilsbekwaam is, ondraaglijk lijdt, zich in een medisch uitzichtloze situatie bevindt en de aanvraag verschillende keren heeft gedaan, minstens een keer schriftelijk. Pas als aan die vier voorwaarden voldaan is, kan de euthanasieprocedure in gang worden gezet en moeten naast de arts die de euthanasie uitvoert ook twee onafhankelijke artsen een advies geven, onder wie een psychiater.

In 2023 waren er 48 casussen, in 2022 26. In die gevallen ging het over psychisch lijden wegens een psychiatrische aandoening, zegt Distelmans. “In de praktijk zijn er meer casussen waar de twee redenen door elkaar lopen. Van de ongeneeslijke kankerpatiënt tot bijvoorbeeld Hugo Claus, die euthanasie vroeg wegens Alzheimer.”

Hoe artsen bepalen dat de situatie uitzichtloos is bij psychisch lijden, daar zit volgens Ariane Bazan, hoogleraar klinische psychologie en psychopathologie (ULB), de angel: “Er moet een diagnose zijn dat het nooit meer goedkomt.” Volgens Bazan kunnen we die medisch gezien niet stellen. “Bij psychische aandoeningen is er niet diezelfde oorzaak-gevolgrelatie als bij een fysieke of neurologische aandoening. We weten niet of mensen echt uitbehandeld zijn.”

“Als we de stap doen naar euthanasie wegens uitzichtloos lijden, kan men dat niet beperken tot alleen somatische aandoeningen”, vindt Mortier. “Als iemand ondanks alle psychiaters en therapieën geen verbetering ziet, moeten we die persoon op zijn woord geloven: dat het een geval is van ondraaglijk lijden en dat hij voldoet aan de voorwaarden voor euthanasie.”

Zelfdodingscijfers

“Vanuit psychiatrisch perspectief weten we bitter weinig qua behandelingsmogelijkheden”, beaamt Distelmans. “Tegelijk, het gaat hier over mensen bij wie geoordeeld wordt dat hun lijden, niet kan worden teruggebracht naar een niveau dat leefbaar is voor hen”. Volgens Distelmans is het beter dat er in zulke gevallen een mogelijkheid is tot euthanasie. “Op die manier kunnen professionelen kijken of er nog mogelijkheden zijn die iemand nog niet had overwogen of kende.” Zowel Distelmans als Mortier wijst daarbij op de zelfmoordcijfers in België.

“De mensen die uit het leven stappen zonder anderen daarbij te betrekken, zijn niet dezelfde mensen als zij die hulp bij zelfdoding wensen”, zegt Bazan. “Als ik iemand zie in mijn praktijk die zoiets poneert, is dat voor mij als psycholoog een vertrekpunt. Uit empirische gegevens in plaatsen waar hulp bij zelfdoding wettelijk al langer kan, blijkt dat er geen daling in de zelfdodingscijfers is, maar zelfs een lichte stijging.”
Wie met vragen over zelfdoding zit, kan terecht op het gratis nummer 1813 en op www.zelfmoord1813.be.